

מבעד למסוה

(שעורים בחסתכלות)

פנשתי בערב
בשני מ-רשינו
היהודים ואחר מדם
כשר לי בשמחה רבה
כי ראש העירייה קרא
את מכתבי אליו,
וכיום השלישי הלך לבקר את שכונת בית
ישראל, "אחיה" ועוד, וגם הבטיח לעשות
את החקונים הדרושים, ובשובי לכיתי מצאתי
כבר על שלחני את המכתב הקצר הזה:
לכבוד הא' עזמון, שלום ומברכה!
דברך קלעו אל המסדה. בסעם הראשונה
זכתה שכונת בית-ישראל לבקור הראים-בלדיה
בלוית הד"ר י. לוי והמהנדס מר ניני. הם
נוכחו לראות בעיניהם את הסכנה הגדולה
הצפויה לעוברי דרך בשכונתנו. ביחוד מפני
האוטומובילים בעברם על יד הגדר של שייך
ראשיד זשיך טאהא; אגב ראו גם את העמוד
העלוב העומד ומצפה לפנס... והלואי שיתקנו
מה שדיבטו והעם היהולכים בהשך יראו אור
גדול בכל פושבותם במהרה בימינו, אכ"ר. עכ"ל.

אכן ידעתי כי בזמן של זביות הקהל
שאנו היים בו עתה, לא יכול סעדה כבודו לא
להאזין לקול דעת הקהל ויעש הוכחו
כראוי לפקיד טמלכהנו הגדולה, וכל בני
עירנו יורעים כיג העטרה, שהמלכות נחנה
לכאים שלנו היא הולמתו באמת, כי לו נאה,
כי לו יאה... עכשיו ראינו כי האדון ראניב
אל נששיבי, מלבד יחוס אבות שלו, יש לו
יחוס עצמו. הוא אורב קרם ה ובטח
יקדיש את כל כחו להקנת ירושלים העברית
וע"ז אנו אופרים לו: יישר כח!
ובכל מוצש"ק, בשעת קדוש-לבנה, יכוננו
חושבי בית-ישראל את פניהם מול נבעה, שייך
נ'אראח", מקום משכן כבודו, ויאמרו בקול רם,
כנרונ: חוק וזמן נהן להם שלא ישנו את
הסקידם, פועל אמת ששעילתו אמח...
אח"כ ירקרו ג"ם כידוע, ויאמרו זא"ו:
סימן טוב ומז"ט יהי לנו בלבד אלא לכל
ישראל בירושלים!
וידקדקו לאמר בכונה גדולה את התפלה:
חנא דבי רבי ישמעאל...

את ירושלים עיה"ק ל ס ר י ז טמש...
עד שלא שקעה שמשו של הריניסנס"
עם ה"מריסטס" ו"דמסקראדות" ואחרון אחרון
חביב, הנשף, המיניאטורי" לכבוד ראש-השנה
שלחם, ורחו שמשו של האופיה
העברית... כן, כן, אופיריה! ולא אופיריה
מקומית, כי אם אופיריה-קומית, כמו בפריז...
ולכבוד האופיריה העברית ההא שונה לא
הסהפקו הפרופיסור שלנו לזמרה וחברו
החביב על הקהל בקטניות, כגון האופיטית, בר-
דער וועלט חוק, (החוק העולמי) ויופיע
כשחר על כמת החזנים בארצנו...
גם הגויים, להבריל מזנים אותנו
בתיאטרונות ר"ל, וישראל בנלות... מכינים
אדם?—אצלם, הרי מחויב הנך לבוא בשעה
שמנה בדיוק, לא פחות ולא יותר ולשכת
במקום דוקא, ומיד בכנסיתך הרי אחת
בבחינת "שב ואל תעשה". אייאהה יכול
לשייל על היציעות ברעש גדול ובשעת הדחק
לעשות קפנדריא ולקספין מעל נבי הדרך, כמנהג
נוכראין יהודאין, ואייאהה רשאי לרקע ביגלים
ולצפצף בשפתים כמנהג ישמעאל ואפילו לא
להקע במצפצפת או לפתח בקבוק גוון, בול-
בול-בול, כשעה הרקלום או השירה של המשחק.

התיאטרון בירושלים עיה"ק מפי חוק, ששמו
כלו אומר, גיי", שיש לו מולג בידו ו"מנור"
נהדר כנרוננו להנביה את קילו וגם מנבעת-חזנים
שתורה, כבושה, ארוכה ומפורחת בראשה להנביה
את קומתו... ואולם העיקר חסר מן הספר:
ה"עברי"... ועוד דבר אחד קטן חסר היה,
כמדומני, באולם: רוח הקדש...
בשכוע הבא, א"ה, יבוא אלינו החזן
דמפורסם מר יוסף מורגנשטיין, הידוע בשם
דער וועלט חוק, (החוק העולמי) ויופיע
כשחר על כמת החזנים בארצנו...
גם הגויים, להבריל מזנים אותנו
בתיאטרונות ר"ל, וישראל בנלות... מכינים
אדם?—אצלם, הרי מחויב הנך לבוא בשעה
שמנה בדיוק, לא פחות ולא יותר ולשכת
במקום דוקא, ומיד בכנסיתך הרי אחת
בבחינת "שב ואל תעשה". אייאהה יכול
לשייל על היציעות ברעש גדול ובשעת הדחק
לעשות קפנדריא ולקספין מעל נבי הדרך, כמנהג
נוכראין יהודאין, ואייאהה רשאי לרקע ביגלים
ולצפצף בשפתים כמנהג ישמעאל ואפילו לא
להקע במצפצפת או לפתח בקבוק גוון, בול-
בול-בול, כשעה הרקלום או השירה של המשחק.

כנרוננו אצלנו...
וראו מה בין בני לבן המי: אצלנו, יש
ב"ה הפסקות מספיקות של שעה שלמה ויותר,
וביניהם יכול אהה לבוא לידי שנוי-מזל, כלומר
לשנויי-מקום ולקספין בראש, יש לך ודי שהות
גם לנמנם ולחלום על תיאטרון עברי חדיש
ומסודר, ואצלם, זה יוצא, רנע כמיטרא" —
דפסקה של פ רנעים בדיוק, ודי...
גם המסך יודע את זמנו ויורד לו בלא
סירוב, ואצלנו הוא מתעקש ואינו יורד אלא
במשיכת-היד כמו הסרוכת, להבריל...
הוא אשר אמרתי: רק פעם אחת בשנה
אנו זוכים לערך אצלנו סדר, ומיד אנו
שואלים בעצמנו: מה נשתנה?...
בזמן האחרון אנו פינשים בעתוננו
ידיעות מרעישות כמו ב faits divers של עתוננו
פריז: יהודי בוכרי לומד שחשה לעת זקנתו
על גרוננו, ונביים מובילים את נבחהם
באותומובילים בראש כל חוצות לעיני
דמטרה...
כימים האלה יפתח גם פה סיף לאגודת
"בני-לוט" שנוסדה בחובות, כידוע, לשם
חלולא וחינוך יחד עם זה יפתח גם פניף של

בנוח-לוט"...
אין מה לדבר, ירושלים צועדת צעדי ענק
טמש כמו הצועד-העולמי (Globe-Trotter)
שהופיע בעירנו. ואלה מקוראינו שלא זכו
לראותו פא"ם, יוכלו לראות את המונחו בעהון
ויזכרו אולי את פאול דייטש...
איך אומרים ה"מכבים" שלנו? — אחת,
שחים, שלש! קדימה, צעוד! אחת שהים,
קדימה ירושלים!...

וביחוד, מהקדמח עירנו בשפה העברית...
אפילו התיאטרון הערבי שקיש קיש"
קריא, והצבא האנגלי בכבודו ובעצמו, כשבאים
להציג הויזן בפני קהל ועדה אינם מחבישים
כלל וספרסמים הכל גם בעברית...
ישנם כמובן יוצאים מן הכלל, כמו למשל
מיס לנדוי... אעפ"י שהוא מנהלח ביה"ס
לבנות עבריות שזכו להיות שליחות-
מצוה למכירת כרטיסים ל"בור", דוקא בעברית
ודוקא לאחכ"י שהם נחבעים ונותנים, כידוע,
אעפ"כ נרפסו הכרטיסים בלי שום פסול של
אוח אחת עברית... ולא זאת אלא שגם
דמודעות האדומות והגדולות של ה Grand
Bazar העלו, כידוע, את השפה האנגלית

לסדרנה עילאה החל מן המחיר 10 ג"ם וכנס
חה בכלל ונמור באיילינה דה רושטילד...
אמנם ידוע לכל כי הנכרת לנדוי היא
אדוקה ויראת-שמים, ואין כל ספק אצלי כי
מדקדקת היא כבה-ישראל כשרה בכל המצוות
ההללויות. ביהרהרה, ובמח היא מהפללת בסדרו
אנגלי עם חרנים עבירי, ולמה זה חששה אישוא
להוסף גם במודעות ולכהמ"ח. ככרטיסים שלא
את התרנים העברי, כמו להבריל הגויים? אין זאת
כי אם לא רצחה, כמנהגת בקדש, ללכת
ב"חוקותיהם"...
ואולם, יודע צדיק נפש בהמתו, ומרח
לנדוי יודעת את הקהל העברי שלה... יודעת
היא היטב כי אחכ"י אינם טקפידים חלילה על
דברים קטני-ערך כמו השפה העברית; אדרבה,
כל מה שתפחית בעברית, ירכו המבקרים
ב"בור" שלה אשר בארץ, כוש, אך לא
המבקרים את מעשיה אלה... ויפה אמר ל,
אחר מחסריות: גאל תקרא, בור" אלא
בא זה בנהלחנו...
איני מטיל ספק חלילה גם בכשרותו של
המטבח, אשר במלון אלנבי, ואולם הפשתי
על המכונית החדשה האדומה שלו המצויד-

באותיות גדולות: Hotel Allenby, אפילו אות עברית אחת לרפואה ולא מצאתי... נס זוהי, כנראה, מנולח ברזקה לרכשן אורחים, הודים בירושלם!

אנכ נזכרתי במעשה שהיה רק לפני ימים אחדים בבית-המשפט שלנו בירושלם, בעו"ד ערבי שנחבע לדין בעון פרסום חוברת נגד הכוזבים. היו"ד הקריא את הס"ד באנגלית ושאל את הנחבע אם הוא רוצה שיתרגמוהו לו לערבית. הנחבע ענה בשלילה, הסש את ילקוטו חחת זרועו והלך לו בשביעת רצון. ואולם השופט הערבי דרש בכל הקף להקריא את מסק-הדין גם בערבית... ובהיות שבחדר נשארו רק ארבעת הבהלים, שלח שני משרתים להביא את העו"ד הנחבע והחזיקו בו עד שנמר לקרא לפניו את המסק-דין בערבית, והכל, כמובן, לשם ה"פרינציפ"...

עצתי אמונה לסופדינו וחכמינו מר סוקניק וחבריו לרשם להם את העובדה הזו לזכרון, אולי תועיל להם להרצאה הבאה...

לא הייתי רוצה להיות עכשיו במקום אלמאליה וכספי שקנו להם, מסטור בענין קרן-הנאולות. ששח הופשים אותם בראבות

מה? לא ראיחם?—ושואלים מר כספי: איח כספי? ואת אלמאליח הם רוצים לקרע כמליח... והם המסכנים קוראים לפניהם פדשה שלמה ומכבדים, כהן, ולוי, וישראל פשוט, מרנן אחריהם את הרפטר הירועה של ישעיה הנביא: כי שדמות חשבון אומלל...

גם שם באמריקה הרברים ינעים. לפי דברי העתונים האמריקנים נראה כי היחה שיחה כזו בין סוקולוב ובלפור.

סוקולוב אמר לבלפור:—האדו-יודו? מר בלפור? האם מרוצה הנך בתוצאות ההצהרה הבלפורית? וענה לו בלסוד: טאנקיו! ממש כמו שהנך מרוצה בתוצאות קרניהיסוד...

וגם פה בעירנו אין הדבר, חלק, כנראה, בעניני כולל אמריקה...

א"צ בקי כליך במסכוכים שפרצו בין ועד-כל-הכוללים וכין כולל-אמריקה ע"א ענין החלוקה; ואולם, עד כמה שיכלתי להבין מהוך העתונות וששמעתי, מה עמא דבר, נראה לי כי בני-הכולל האמריקני מקבלים שלישי נקי מכל ההכנסות הבאות מאמריקה, כלומר יוחר מהחצי ברוטו, ומכיון שבשנים האחרונות נסתתמו כל צנורות השפע ממקום

אחר, נמצא כי בני הכולל מאמריקה המונה בערך 800 נפש, קבלו כנראה בשנת הרפ"א בערך 5200 ל"מ ובני יתר הכוללים העולים — בן פודה יוסף — 14000 נפש בערך, קבלו רק 3500 ל"מ, וכ"ז ממני, זכות-אבות" שיש לכולל אמריקה על מדינה זו...

לא זכיתי להיות בן הכולל הזה ואיני שייך, לאשרי, לשום כולל עני אחת, ואולם בזמן האחרון קראנו בעתונים האמריקנים ידיעה כזו: ה"פארוערטרס" מיום 11 דצמבר 1921 מספר, כי עמ"י העודות שנהגלו בפרדיד, נחברר כי קולומבוס זה שנלה את אמריקה היח מנוע היהודים. שם אביו יעקב ושם אמו שושנה, הוא היה סחיתודים האנוסים וכסת על דחו מאימת המלכה אלזיבטה ובעלה הקאולי שהמכו בידו לנסיעהו הירועה...

ובהיות שח"ד קולומבוס היח גם יהודי וגם ספרדי וגם גלח את-אמריקה, מוכן מאליו, שיש לנו היהודים זכות מיוחדת על כל אמריקה, וליהודים הספרדים יש, כמובן, זכות אבות" על כל הכספים הבאים משם... כנראה, סובכה כל שיחתו של סוקולוב עם הנשיא הרדינינג אך ורק בענין זה

ורר נורדוי ועמוגם דרי יהודה משתדל להעביר את כל כספי אמריקה--כך אומרים—לידי החכמים...

ולא זאת אלא, ששמעתי כי נמצאו בין מקבלי החלוקה בכולל אמריקה כאלה שבנו לרם בחים והצרות למוכרת נצח, וביחוד כאלה שדבקה בהם ר"ל מחלת הנבירים" ורם וקופים לרפואות ע"ח הכולל דוקא לשם מנולה, ומשחמשים למחלותיהם במיני סממנים משונים כגון סיקולוניה, אבקה (שודר בלע"ז) ומבני-טואלט וכיו"ב ע"ח אמריקה...

מספרים על דר-הזנוביץ, כמדומני, שהיה שקוע מאד בעניני ישוב א"י, כידוע, כי נקרא פעם לחולה, משש את דסקו וקרא פתאם: הוי! המצב מסוכן! נבהלו בני-הבית והתחילו בוכים, אמר לתז הרופא: לא החולה מסוכן חלילה, כי אם המצב בכלל של ח"ש וב...

עזמות